

AHOLINI FAVQULOTDA VAZIYATLARGA MA'NAVIY RUHIY TAYYORLASH

Karimov Xamraql Sattarovich

Jizzax viloyati Favqulotda vaziyatlar boshqarmasi
Hayot faoliyati xavfsizligini o'qitish markazi katta o'qituvchisi

Qobilov Baxtiyor Abdumannanovich

Jizzax viloyati Favqulotda vaziyatlar boshqarmasi
Hayot faoliyati xavfsizligini o'qitish markazi o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10091591>

Annotatsiya. Ushbu maqolada aholini favqulotda vaziyatlarga ma'naviy ruhiy tayyorlash masalasining dolzarbligiga e'tibor qaratilgan. Aholini favqulodda vaziyatlarda harakat qilishga tayyorlash masalasida O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirligining o'rni katta bo'lib, maqolada vazirlikning aholini tayyorlash borasidagi vazifalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: favqulodda vaziyatlar, tabiiy va texnogen favqulodda vaziyatlar, aholini tayyorlash, favqulodda vaziyatlar vazirligi, fuqaro muhofazasi.

SPIRITUAL PREPARATION OF THE POPULATION FOR EMERGENCY SITUATIONS

Abstract. This article focuses on the relevance of the issue of moral and spiritual preparation of the population for emergency situations. The Ministry of Emergency Situations of the Republic of Uzbekistan has a great role in preparing the population to act in emergency situations, and the tasks of the Ministry in preparing the population are highlighted in the article.

Key words: emergencies, natural and man-made emergencies, population training, Ministry of Emergency Situations, civil protection.

ДУХОВНАЯ ПОДГОТОВКА НАСЕЛЕНИЯ К ЧРЕЗВЫЧАЙНЫМ СИТУАЦИЯМ

Аннотация. В данной статье акцентируется внимание на актуальности вопроса морально-духовной подготовки населения к действиям в чрезвычайных ситуациях. Большую роль в подготовке населения к действиям в чрезвычайных ситуациях играет МЧС Республики Узбекистан, в статье освещены задачи Министерства по подготовке населения.

Ключевые слова: чрезвычайные ситуации, чрезвычайные ситуации природного и техногенного характера, обучение населения, МЧС, гражданская защита.

Favqulodda vaziyatlar vazirligi tomonidan aholini tayyorlashning eng samarali usuli va oliy shakli deb o'quv mashqlari e'tirof etilib keng miqyosda har xil toifadagi ob'ektlar, tashkilotlar va fuqarolarni jalb etgan holda o'tkaziladigan o'quv mashqlari tan olingan. Shu sababli joylarda kompleks o'quv mashqlari, qo'mondonlik-shtab o'quv mashqlari, maxsus-taktik o'quv mashqlari, ob'ekt o'quv mashg'ulotlari o'tkazish belgilab qo'yilgan. O'tkazilib kelinayotgan bunday o'quv mashqlariga Favqulodda vaziyatlar vazirligi tomonidan metodik yordam ko'rsatib kelinmoqda.

Har bir rahbar, har bir favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasining xodimi texnogen, tabiiy va ekologik favqulodda vaziyatlar yuzaga kelgan vaqtda vaziyatga baho berishni, tezlik bilan tegishli qarorlar qabul qilishni, qidiruvqutqaruv va shoshilinch ishlarni o'tkazishda boshqaruvni amalga oshirish yo'llarini bilishi va bu borada yuqori malakaga ega bo'lmog'i kerak.

Aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish –favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularni bartaraf etish choralari, usullari, vositalari tizimi, sa'y harakatlari majmui.

Favqulodda vaziyatlarni oldini olish – oldindan o'tkazilib, favqulodda vaziyatlar ro'y berishi xavfini imkon qadar kamaytirishga, bunday vaziyatlar ro'y berganda esa odamlar sog'ligini saqlash, atrof tabiiy muhitga yetkaziladigan zarar va moddiy talofatlar miqdorini kamaytirishga qaratilgan tadbirlar majmui.

Favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish – favqulodda vaziyatlar sodir bo'lganda o'tkazilib, odamlar hayoti va sog'ligini saqlash, atrof tabiiy muhitga yetkaziladigan zarar va moddiy talofatlar miqdorini kamaytirishga, shuningdek favqulodda vaziyatlar sodir bo'lgan zonalarini xalqaga olib, xavfli omillar ta'sirini tugatishga qaratilgan avariya-qutqaruv ishlari va kechiktirib bo'lmaydigan boshqa ishlar majmui.

Aholi va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida qo'yilgan dadil qadamlardan biri – avval Mudofaa vazirligi qoshida fuqaro mudofaasi va favqulodda vaziyatlar boshqarmasining, so'ngra esa shu boshqarma negizida O'zbekistoan Respublikasi Prezidentining 1996 yil 4 martdagi PF-1378 sonli Farmoni bilan Favqulodda vaziyatlar vazirligi tashkil etilishi bo'ldi.

Farmon bilan favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish, aholi hayotini va salomatligini, moddiy va ma'naviy qadriyatlarni muhofaza qilish, shuningdek tinchlik va harbiy davrlarda favqulodda vaziyatlar vujudga kelganda ularning oqibatlarini tugatish hamda zararlarini kamaytirish sohasida davlat siyosatini ishlab chiqish va amalga oshirish vazirlikning asosiy vazifalaridan biri deb belgilandi.

Aholi va iqtisodiyot ob'ektlarini muhofaza qilishni ta'minlashga rahbarlik qilish O'zbekitson Respublikasining Bosh vaziriga yuklatilgan.

Fuqaro muhofazasining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

-aholini harbiy harakatlar olib borish paytida yoki shu harakatlar oqibatida yuzaga keladigan xavflardan himoyalash usullariga o'rgatish;

-ob'ektlarni harbiy harakatlar olib borish paytida yoki shu harakatlar oqibatida yuzaga keladigan xavflardan himoyalash harakatlari va usullariga o'rgatish;

-boshqaruv, xabar berish va aloqa tizimlarini tashkil qilish, rivojlantirish va doimiy shay holatda saqlab turish;

-iqtisodiyot ob'ektlarining barqaror ishlashini ta'minlash yuzasidan choratadbirlar kompleksini o'tkazish;

-aholini, moddiy va madaniy boyliklarni xavfsiz joylarga evakuatsiya qilish;

-fuqaro muhofazasi harbiy tuzilmalarining shayligini ta'minlash;

-aholini umumiy va yakka tartibdagi muhofazalanish vositalari bilan ta'minlash;

-aholining harbiy harakatlar olib borish paytidagi yoki shu harakatlar oqibatidagi hayot faoliyatini ta'minlash;

-radiatsiyaviy, kimyoviy va biologik vaziyat ustidan kuzatish va laboratoriya nazoratini olib borish;

-qutqarish va boshqa kechiktirib bo'lmaydigan ishlarni tashkil qilish va o'tkazish;

-harbiy harakatlar olib borish paytida yoki shu harakatlar oqibatida zarur ko'rgan hududlarda jamoat tartibini yo'lga qo'yish va saqlab turish;

-aholini va hududlarni muhofaza qilish borasida boshqa tadbirlarni amalga oshirish.

Fuqaro muhofazasi maxsus tadbirlari bajarilishini ta'minlash hamda ushbu maqsadlarda kuch va vositalarni tayyorlash uchun respublika, viloyat, tuman, shuningdek ob'ekt fuqaro muhofazasi xizmatlari tashkil etiladi.

Fuqaro muhofazasi kuchlari va vositalari tarkibi, uning tarkibiy tuzilishi, shuningdek fuqaro muhofazasi tuzilmalari faoliyatining boshqa masalalari O'zbekiston Respublikasi fuqaro muhofazasi boshlig'i tomonidan belgilab qo'yilgan.

Fuqaro muhofazasi qo'shinlarining faoliyati, ularni butlash qonun hujjatlariga muvofiq amalga oshiriladi.

O'zbekiston Respublikasi Fuqaro muhofazasi tuzilmalari asosiga quyidagi tamoyillar kiritilgan:

-hududiy tamoyil:

O'zbekiston Respublikasi ma'muriy bo'linishiga qarab, viloyatlar, shaharlar, tumanlarda fuqaro muhofazasi bo'limlarining tashkil etilishi;

-ishlab chiqarish tamoyili:

vazirliklar, davlat qo'mitalari, trestlar, koorparatsiyalar, kompaniyalar, assosatsiyalar, tashkilotlar va korxonalarda fuqaro muhofazasi bo'limlarining tashkil etilishi.

Fuqaro muhofazasining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

-aholini harbiy harakatlar olib borish paytida yoki shu harakatlar oqibatida yuzaga keladigan xavflardan himoyalash usullariga o'rgatish;

-ob'ektlarni harbiy harakatlar olib borish paytida yoki shu harakatlar oqibatida yuzaga keladigan xavflardan himoyalash usullariga tayyorlash;

-boshqaruv, xabar berish va aloqa tizimlarini tashkil etish, rivojlantirish va doimiy shay holatda saqlab turish;

-iqtisodiyot ob'ektlarining barqaror ishlashini ta'minlash yuzasidan tadbirlar kompleksini o'tkazish;

-aholini, moddiy va madaniy boyliklarni xavfsiz joylarga evakuatsiya qilish;

-fuqaro muhofazasi harbiy tuzilmalarini shayligini ta'minlash;

-aholini umumiy va yakka muhofazalanish vositalari bilan ta'minlash;

-aholini harbiy harakatlar olib borish paytida yoki shu harakatlar oqibatidagi hayot faoliyatini ta'minlash;

-radiatsion, kimyoviy va biologik vaziyat ustidan kuzatuv va laboratoriya nazorati olib borish;

-qutqaruv va boshqa kechiktirib bo'lmaydigan ishlarni o'tkazish;

Fuqaro muhofazasi - harbiy harakatlar olib borish paytida yoki shu harakatlar oqibatida yuzaga keladigan xavflardan O'zbekiston Respublikasi aqolisini, hududlarni, moddiy va madaniy boyliklarini muhofaza qilish maqsadida o'tkaziladigan tadbirlarning davlat tizimi.

Fuqaro muhofazasining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- aholini harbiy harakatlar olib borish paytida yoki shu harakatlar oqibatida yuzaga keladigan xavflardan himoyalash usullariga o'rgatish;
 - ob'ektlarni harbiy harakatlar olib borish paytida yoki shu harakatlar oqibatida yuzaga keladigan xavflardan himoyalash harakatlari va usullariga tayyorlash;
 - boshqaruv, xabar berish va aloqa tizimlarini tashkil qilish, rivojlantirish va doimiy shay holatda saqlab turish;
 - iqtisodiyot ob'ektlarining barqaror ishlashini ta'minlash yuzasidan tadbirlar kompleksini o'tkazish;
 - aholini, moddiy va madaniy boyliklarni xavfsiz joylarga evakuatsiya qilish; -fuqaro muhofazasi harbiy tuzilmalarining shayligani ta'minlash;
 - aholini umumiy va yakka muhofazalanish vositalari bilan ta'minlash tadbirlarini o'tkazish;
 - aholining harbiy harakatlar olib borish paytidagi yoki shu harakatlar oqibatidagi hayot faoliyatini ta'minlash;
 - radiatsion, kimyoviy va biologik vaziyat ustidan kuzatish va laboratoriya nazorati olib borish;
 - qutqaruv va boshqa kechiktirib bo'lmaydigan ishlarni o'tkazish;
 - harbiy harakatlar olib borish paytida yoki shu harakatlar oqibatida zarar ko'rgan hududlarda jamoat tartibini yo'lga qo'yish va saqlab turish;
 - aholini va hududlarni muhofaza qilish yuzasidan boshqa tadbirlarni amalga oshirish.
- “Fuqaro muhofazasiga rahbarlik qilish, davlat organlari va tashkilotlarning fuqaro muhofazasi sohasidagi vakolatlari” deb nomlangan II bo'limning asosiy maqsadi fuqaro muhofazasiga rahbarlikni amalga oshiruvchi fuqaro muhofazasi sohasidagi maxsus vakolatli davlat organlari, vazirliklar, idoralar, mahalliy hokimiyat organlari, tashkilotlar, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlarining vazifalari nimalardan iborat degan savollarga javob berishdan iborat.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 18 avgustdagi “Aholini favqulodda vaziyatlarda harakat qilishga tayyorgarligini oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida”gi 650-sonli Qarori.
2. Эрхонбоев Н. и Медешов Б. (2023). О 'ТА XAVFLI YUQUMLI KASALLIKLAR ANIQLANGANDA, HARAkatLANISH QOIDALARI. Наука и технология вселенского мира , 2 (10), 30-36.
3. Gafurov, N. N., Erxonboyev, N. A. O. G. L., & Payzullayev, U. P. O. G. L. (2022). AHOLI ORASIDA TABIIY GAZ SIZIB CHIQISHI VA IS GAZI HOSIL BO'LISHI BILAN BOG'LIQ FAVQULODDA VAZIYATLARNING OLDINI OLISHNING ZAMONAVIY USULLARI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(Special Issue 4-2), 1018-1023.
4. Амиров, М. У., & Эрхонбоев, Н. А. Ў. (2023). «Безопасность жизнедеятельности» современная актуальность изучения науки. Та'lim fidoyilari,

4(1), 153-160.

5. Амиров, М. У., & Эрхонбоев, Н. А. Ў. (2023). Рассмотрение мер по обеспечению личной безопасности и здоровья в сфере безопасности жизнедеятельности. *Ta'lim fidoyilari*, 4(1), 149-152.